

A Pásztorfiú hazatért

In memoriam Marton László

(1925-2008)

Csodagyerekként kezdte. Híre hamar túljutott Tapolca határain, majd a rövidnadrágos Pásztorfiú elindult, hogy meghódítsa a világot. Tekintetünkkel kövessük mi is az álmai nyomába szegődött tapolcai kiskamaszt egészen addig, míg Ő a csillagok útjára nem lépett.

Kis emberben nagy ígéret

„Bár a művészet értékelésében hibás volna a beérkeztséget és a be nem érkeztséget alapul vennünk, kétségtelen, hogy egy művészegyéniség kibontakozására döntő hatással van a start, mellyel pályáját kezdheti. Meg nem értés és félreértés gyakran sokkal nagyobb réseket üt a művészet szellemi egységén, mint a tehetség hiánya.

Éppen azért, ha egyszerre csak magunk között találunk egy fiatalemberkét, akinek eddigi megnyilatkozásai arra engednek következtetni, hogy a legszebb művészeti siker várja Őt, ne forduljunk el hideg lélekkel az Ő első szárnypróbálgatásaitól, s ne várjuk, hogy erejét, amely a művészet fejlesztésére van hivatva - a kenyér megszerzésére pocskokolja el. Tagadhatatlanul szép, ha valaki önmaga erejéből küzd fel magát egy magas polcra, de mi, akik láttuk Marton László 14 éves tapolcai gimnazista munkáit, úgy érezzük, hogy Ő

önerejéből a művészet fokának ügyis olyan magas polcára küzdötte fel magát, ahová mi már csupán a tanulmányai folytatásához szükséges anyagi biztonságot nyújthatjuk feléje...

...A kis művész régi ismerősöm. Már a polgári iskolában megismertem szerénységét, akaraterjét, a formák és színek iránti rendkívüli ingerlékenységét. De most édesanyjától tudtam meg, hogy ez a gyermek órákon át vesződik szobrai vasvázának keserves hajlításával, ebédjét elhanyagolja Árpád apánk vaskos csizmájának kedvéért, és eladásra készíti repülőgépeket, hogy pénze legyen a festék, agyag és gipsz vásárlására.

Habár nem tudhatjuk biztosan, hová vezet az út, amelyet Ő elkezdett, mégis úgy érezzük, hogy segítenünk kell ennek a kis embernek, hogy a benne rejlő nagy ígéretet beválthassa.”

Csiky Gyula, a polgári iskola igazgatója
/Tapolcai Lapok, 1940. március 2./

Az őstehetség „műtermében”

„Nem a nagy mesterek tágas, világos helyisége. Nincsenek bársony és brokát drapériák, nem találsz állványokat, tökéletes műszereket, pompás anyagkészletet, hanem Marton Károly kovács házában udvaráról csak egy egyszerű kőpadlós konyhába lépsz.

Ott ül a kis Marton Laci a tűzhely mellett. Előtte egy munkaállványra előléptetett konyhaszék, mellette pedig egy kiszolgált teknőben a község határából hozott durva, vörös agyag. Ebből születnek egymás után szobrai, melyekbe lelke minden szeretetét beleleheli...

...Az alakok arányossága - minden anatómiai előtanulmány nélkül -, mozdulatai frissessége és a kivitelezés meglepő technikai készsége olyan őstehetséget, annyi kezűgyességet árul el, hogy méltán legszebb reményekkel nézhetünk jövő fejlődése elé...

...A tapolcai kőpadlós konyhából ezzel elindulhat egy ifjú arra az útra, melyet bár sok tövis és akadály szegélyez, de amelynek végén ott ragyog a világhírnév és halhatatlanság glóriája. Adja a Magyarok istene, hogy a kis Marton Lacink odaérhessen.”

/Tapolca és vidéke, 1940. március 3./

Látogatás Marton Laci „műtermében”

A szülői ház és a kovácsműhely ma

„Egyszerű, gerendás mennyezetű, kicsi szoba. A falakon temérdek festmény és rajz. A szoba különböző pontjain kis- és nagyméretű szobrok, agyagból mintázott figurák. A betűző napfény ragyogóvá törik meg „Árpád Vezér” erőteljes alakján, majd csillogva veszi körül Mária Terézia lovasszobrát.

És ebben a szobában gyúrja agyagba az Ő gyermekálmait Marton László 14 éves, sokat ígérő szobrásztehetség.

Önkéntelenül is a mi nagy Fadrusz Jánosunk jut eszembe, amikor a kis

Marton László munkáit nézegetem. Szobrai még e gyermekteleg primitívség mellett is duzzadó erőt, határozott formakészséget, anatómiai és pompás karakterérzékkel áruznak el. Különösen megkapó mozgással és lelkiséggel, valamint proporcióval van megmintázva a „Dinnyeevő gyermekek” kompozíciója. Karakterben kitűnő Madách portréja. Csodálatos, hogy egy 14 éves gyermek mennyi fantáziát, mennyi erőt és lelket tudott az élettelen agyagmasszából életre kelteni.

Marton László rendkívüli tehetségére felhívták Dr. Brand Sándor alispán

Marton (balra) 1941-ben a főiskolán

figyelmét, aki felkérte belső eöri Fülöp Elemér kiváló szobrászművészt, az Iparművészeti Főiskola tanárát, hogy személyesen győződjön meg a fiú képességeiről. A kiváló szobrász nemrégiben Tapolcán járt, mely alkalommal felkereste Marton kovácsék házáat is. Fülöp Elemér tapasztalatairól telefonon értesítette alispánunkat, aki most a Zalai Magyar Élet napilapnak örömteljes hangon nyilatkozott:

- Felhívtam a figyelmét Fülöp Elemér szobrászművész barátunknak Marton László tapolcai fiú tehetséges szobrászkötésaira. Kértem, hogy mondjon róla bírálatot. A szobrászművész elutazott Tapolcára, és onnan értesített engem telefonon, hogy hosszú tanári működése alatt ilyen feltűnő tehetséget még nem talált. A fiú további sorsát és tanulmányi kiképzését a nevezett tanár úrral együtt kézbeveszem, ügyében a vármegyétől is támogatást fogok kérni. A Budapesti Szociális Diákjóléti Intézmény útján pedig Fülöp szobrászművész

teszi meg a megfelelő lépéseket - mondta az alispán.

Marton László határozott tehetség, akit méltán megillet, hogy sorsával és jövőjével foglalkozzanak.” Szánthó Géza
/Tapolca és Vidéke, 1940. szeptember 7./

1945 - Alkotás közben

Az életút főbb állomásai

1925 - November 5-én született Tapolcán.

1937 - Ferenczy Béni és Fülöp Elemér meglátogatta és főiskolára javasolta a már akkor ismert kis szobrászt.

1940 - A korabeli sajtó lelkes hangú cikkekben számolt be a tizenöt éves szobrász csodagyerek munkáiról. Zala vármegye ösztöndíjával a budapesti Iparművészeti Iskola hallgatója lett, itt tanult 1940-1946-ig.

1943 - Elkészítette Pásztorfiú című szobrát, amely ma Tapolcán, a szülői ház előtt áll.

1946-1952 - A budapesti Képzőművészeti Főiskola hallgatója lett, mestere Pátzay Pál.

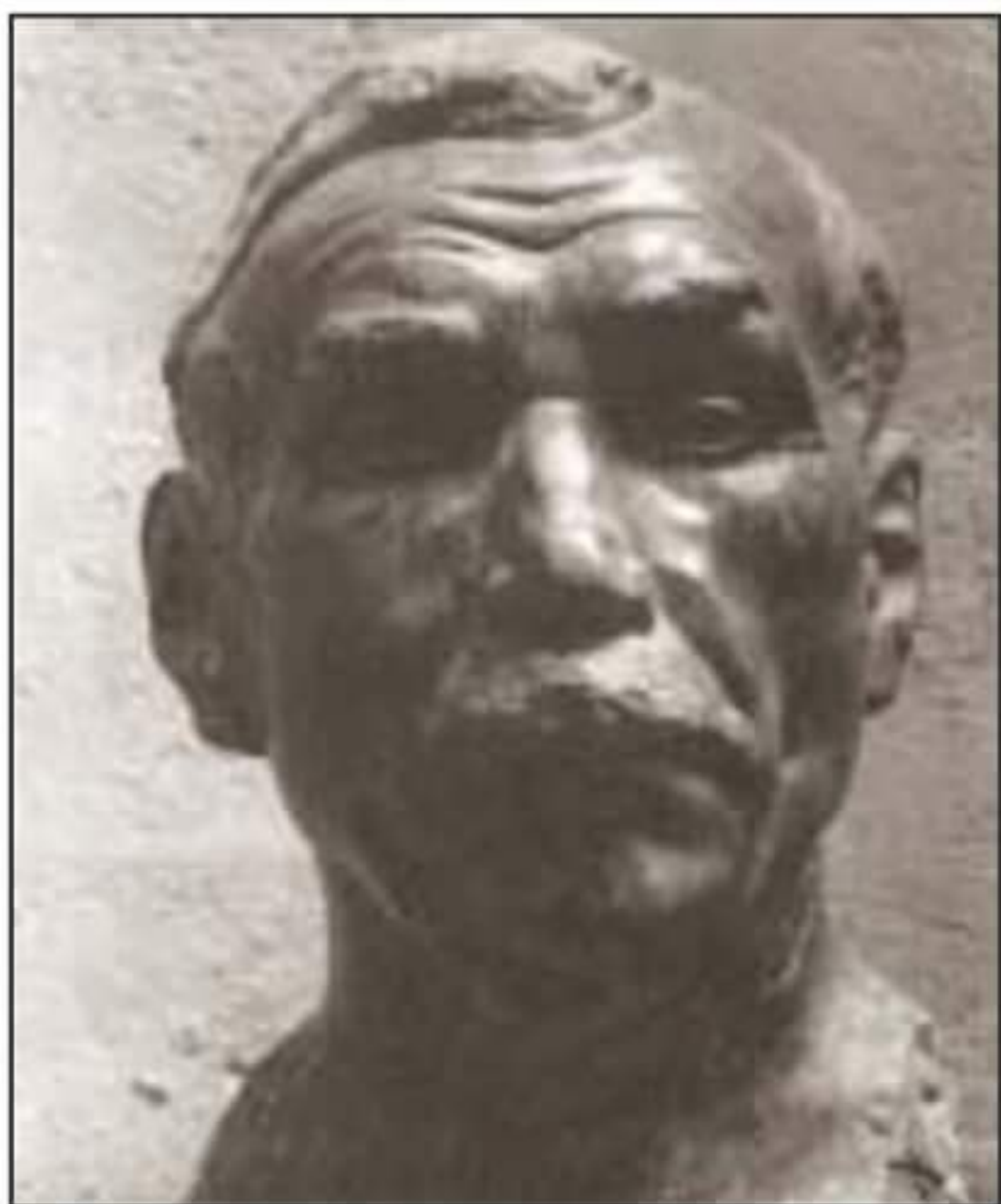
1949 - A budapesti VIT alkalmából a Fővárosi Képtárban rendezett kiállításon szerepelt.

1950 - Bemutatkozott a Műcsarnokban rendezett I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon, valamint a Nemzeti Szalon Ifjúsági Képző- és Iparművészeti Kiállításán.

1951 - Elkészítette diplomamunkáját.

1953 - Megbízást kapott a Bocskaidomborműre, első díjat nyert a Szondi-pályázaton.

1960 - Elkészítette édesapja vörös márvány portróját.

Apám portréja /1960/

1962 - Kiállítás a budapesti Fényes Adolf teremben.

1972 - Önálló kiállítás a Műcsarnokban. Első díjat nyert a Dózsa-pályázaton.

1975 - Önálló kiállítás Berlinben.

1977 - Kiállítása nyílt Veszprémben, Hévízen és Tapolcán.

1980 - A Parlament déli kapujánál elhelyezték A Dunánál című szobrát.

„A rakodópart alsó kövén ültem, néztem, hogy úszik el a dinnyehéj.”

Marton László művészete örömforrás

- Örülök, hogy egy ilyen szép városban a kultúra ilyen szép műhelyét nyithattuk meg - mondta dr. Mádl Ferenc köztársasági elnök 2000. október 13-án a tóparti Marton Galéria megnyitóját követően.

A megnyitón Ács János, dr. Mádl Ferenc és Marton László

- Gazdag kultúrájú város az Önöké. Marton László istenadta tehetsége is ebből a közösségből táplálkozott. Megadott számára - mint minden nagy művész számára -, hogy gondolatait, érzéseit a formálható anyagon keresztül fejezze ki. Marton László művészete örömforrás, és a most megnyílt galéria egy újabb gyöngyszeme lett Tapolcának - *tette hozzá az elnök.*

Szobrok és festmények

Méltó helyen

Nepomuki Szent János

Az akvarell szerelmese

„A szobrász keze hozzászokik a birkózásra készítő anyagokhoz, a nehezebb szerszámokhoz. Egészen különös adottság, hogy valaki közben, párhuzamosan egy olyan műfaj szerelmese legyen, amely a látvány pillanatnyi ihletésére épül: a festészetnek. Ennek a szinte csodának számító helyzetnek a tanúi lehetünk Marton esetében. Az akvarellhez nem pályája egy korszakában menekült, felüdülésként, kikapcsolódásként vagy vigaszt keresve. Mindvégig szerelmese volt.”

Harangozó Márta Marton Lászlóról

Szigligeti jegenyefák /1957/

Vendekhegy márciusban /1944/

„Már több mint 400 akvarellem van. Nem tudok megenni festés nélkül. Mindig a pillanat dönti el, hogy mit festek. Szeretem a vizet, az eget, a tájt, az embereket, a városok egy-egy részletét. Szeretem rajtuk keresztül megjeleníteni az életet. Engem a látvány érdekel, a valóság ezerarcúsága. Az ihlet az igazi tehetség egyik ismérve. Aki tehetséges, nem szabadulhat tőle. Olyan ez, mint az alkoholizmus, nem enged, fogva tart, megszállottá tesz. Ha nem dolgozik az igazi művész, akkor megfullad. Ha nem „teremthet” azonnal, akkor is baj van. Az Isten-adta tehetséghez azonban hatalmas alázatra, akaratra és szorgalomra is szükség van, mert máskülönben elvész a művész.”

Marton László

A bronz és a szobor szereti, ha megsimogatják, attól is kap egy kis fényt és életet

- Gyakran jövök haza Tapolcára, pedig - még kimondani is nehéz, hogy - 1940-től, azaz 64 éve Budapesten élek - nyilatkozta 2004 augusztusában a művész az Új Tapolcai Újságnak. - Amikor itthon vagyok, szeretek Tapolcán sétálni, mindig körbejárom a szobraimat és megsimogatom mindegyiket. Mert a bronz és a szobor szereti, ha simogatják, attól is kap egy kis fényt és életet. Bár halott anyag, de a szeretet olyan, hogy még a szoborban is megnyilvánul.

Marton László földi útja 2008. október 5-én véget ért, de tudom és érzem, hogy a Marton-szobrok övezte képzeletbeli sétámra Ő is elkísért.

A Pásztorfiú

A szülői háztól, a gyökerektől indultunk. Ott áll a személyes emlékekből fogant *Pásztorfiú*. Az útrairdulók félelme és kíváncsisága árad a mozdulatlanságában is dinamizmust sugalló, lazán a botra támaszkodó *Pásztorfiúból*: megállok egy pillanatra, hogy utána felkerekedjek, s meghódítsam a világot. Mint tudjuk, a rövidnadrágos pásztorfiú álmai nem hazudtak.

Szent Borbála

Szent Borbáláról, a bányászok védőszentjéről mintázott csodálatos lányalak a Tamási Áron Művelődési Központ előtt áll. Kezében a természet erőinek kiszolgáltatott bányász örök jelképét helyettesítő mécses, és a győzelmet hirdető pálmágot helyezte el a művész.

Memento: Tapolca bányászváros volt

A Belvárosi Irodaház - volt bauxitközpont - előtti teret egy egészen más stílusban készült, figurális rácskompozíció díszíti. - Sokan nem szeretik - jegyzi meg képzeletbeli útítársam -, de az enyém, én alkottam - mondja és mintegy bizonyossággéppen még féltőbben simít a munka becsületére, a tárnák mélyén dolgozóknak emelt szoborcsoporton.

Kiskirálylány

A *Kiskirálylány* a Fő téren, a tóhoz vezető út egyik lejárataánál, egy korlátot üldögél. Bennünket is vár... A művész a leányáról mintázta az örökmozgó, csak egy pillanatra megálló, de máris futni induló, csintalan kisgyereket, aki messze, talán a mesék csodájára tekint, mint valaha, sok évvel ezelőtt a kis pásztorfiú...

Négy évszak

Az egyetemes szépséget, az örök megújulást, az örök visszatérést hirdeti a *Négy évszak* szoborcsoportja a Díszudvarban.

Múltunk

A művész kollektív múlt iránti érzékenységéről a Templomdombon lévő *Múltunk* című szobra tanúskodik. A múlt cserepeit összerakni akaró fiú végtelen idősíkokat köt össze: benne van a múlt, a jelen és a távoli jövő üzenete is.

Szomorú történelmünk

Allegorikus ábrázolás a Hősök terén található *Szomorú történelmünk* című szobor. Az arctalan, lehajtott fejű nőalak szilárdan áll, bár látszólag megadta magát, kiszolgáltatott. A legyőzöttek győzelmének a kettőssége is üzen a szobron keresztül.

- Köszönöm Művész Úr, hogy képzeletbeli sétámon a kalauzom volt - mondanám, de ő félbeszakít. - Nem, még nincs vége. Nekem minden szobrom egyformán kedves gyermekem. Bár a Wass Albertől készített melliszobrom avatásán - a róla elnevezett könyvtár épülete előtt - fizikai valóban már nem lehetek jelen, de az utolsó gyermekem helyét még én jelölhettem ki. Ha elmennek majd mellette, simogassák meg helyettem is...

Az életút főbb állomásai

1986 - Tárlata nyílt a Budapest kiállítóteremben, valamint Franciaországban, Senlisben. A budapesti Liszt Ferenc téren felavatták a zeneszerzőről készült szobrát.

1988 - Tapolcán, a városi múzeumban megnyílt állandó kamarakiállítása.

1990 - Állandó kiállítása nyílt szülővárosában, a tapolcai Városi Múzeumban. A budapesti Duna-korzón elhelyezték az immár a főváros egyik jelképévé vált szobrát, a Kiskirálylányt.

1993 - A brit trónörökös, Károly, walesi herceg meghívta a művészt és feleségét highgrove-i otthonába.

Károly walesi herceg vendége volt a művész és felesége

1994 - Létrejött a Marton Művészeti Alapítvány a szobrászművész életművének bemutatására, népszerűsítésére.

1994 - Szülővárosa díszpolgára lett.

1998 - A Budai Várban felavatták monumentális kompozícióját, a Görgeylovasszobrot.

1999 - Megbízást kapott a Millenniumi-emlékmű (Cantata profána) valamint gróf Klebelsberg Kuno Budapestre tervezett szobrának elkészítésére.

2000 - Japán felkérésre kilállítása nyílt Japánban.

2000 - Szent Borbála szobrát szülővárosában helyezték el.

2000 - A művész állandó kiállítását a Magyar Köztársaság elnöke, dr. Mádl Ferenc nyitotta meg szülővárosában, Tapolcán a Tóparton.

2002 - Kiállítása volt a Klovicevi Galériában, a Városi Múzeumban. Ezt Orbán Viktor magyar miniszterelnök és Ivica Racan horvát miniszterelnök nyitotta meg.

2003 - Marton László átvette a Kossuth-díjat.

2004 - Szülővárosában a díszudvarban felavatták a *Négy évszak* című szoborcsoportját.

2005 - Nyolcvanadik születésnapján a Marton Galériában köszöntötték Tapolca polgárai.

2008 - Szülővárosa megbízatást adott Wass Albert melliszobrának elkészítésére.

2008. szeptember 21. - Hévízen felavatták Széchenyi Istvánt ábrázoló egész alakos műalkotását.

2008. szeptember 25. - A Fővárosi Közgyűlés Marton Lászlót Budapest díszpolgárává választotta.

2008. október 5. - Elhunyt Marton László.

2008. október 19. - A művészt - végakarata szerint - Szigligeten temették el.

A lovak

Marton László művei vallomások: a tájhoz, a hazához, az emberekhez fűződő kapcsolatairól szólnak.

A vallomások gyökere a gyermekkorból táplálkozik. Meghatározó élménye maradt élete végéig apja kovácsműhelye, a tűz és a lovak varázsa. Már a gyermekként agyagból megformált, feszülő izmú lovai csodálatos megfigyelőképességről tanúskodnak és szolgálnak mintául a későbbi alkotásoknak.

Lószerelem /1989/

Születésnap i köszöntő

Barátok között: Tóth Józseffel és Ács Jánossal

Marton Lászlót 80. születésnapján szülővárosa is köszöntötte. A bensőséges hangulatú ünnepségnek a Marton Galéria adott otthont.

Ács János polgármester méltató szavai után dr. Sárly Gyula beszélt kettőjük több évtizedes barátságáról, a művész alkotói korszakairól. Kolop József itt adta át az ünnepeltnek azt a szobrot, amelyet erre az alkalomra készített.

Az est fényét emelte Tihanyiné Orosz Sarolta gitár-, valamint Kendeh Gusztáv fuvolajátéka. Méltán arattak sikert Németh István Péter Marton-szobrok ihlette versei Hatvani Mátyás tolmácsolásában.

Az utolsó alkotás

Wass Albert mellszobra

Emlékképek

Alig pár éve, gyűjteményes kiállítása alkalmával köszöntöttük a kerek nyolcvanéves művészt, a tóparti, most már emlékmúzeumában. Az ott látható figurák mutatják, az optimista realizmus szellemében alkotott, mindig szépet és művészileg értékeset.

Figyeltem sorsát, hiszen kortárs volt.

Együtt gyerekeskedtünk, vonatos diákként együtt jártunk középiskolába, bámultuk lakásukban a zsenéit, utánozni igyekeztünk a dinnyevő gyerekekről készített szobrát. Majd elismertük bámulatos tehetségét, amikor a város, országos vezető mellszobrát a városházánál elhelyezte. Kiemelkedő műalkotásai következtek, miután Pátzay Pál növendékeként végzett.

Sorra alkotta köztéri szobrai remekeit. Felfigyelt rá a külföld, az angol királyi család portrékat készített vele, majd legszebb fehérmárvány szobrát, a női torzót privát gyűjteményükbe megvette.

Léleklátó portréista volt, magyar művészek sorát mintázta meg.

Városunk közterein több szép és értékes műve látható. Alkotásai továbbörökítik nevét. **Dr. Sárly Gyula**

Minden embernek kell legyen egy feladata, egy titkos küldetése, mely Istentől való

A végső búcsú...

Marton Lászlót - végakarata szerint - a szeretett Szigliget temetőjében helyezték örök nyugalomra október 19-én. A temető kápolnájában dr. Márffy Gyula veszprémi érsek celebrált szentmisét az elhunyt lelki üdvéért, és emlékezett meg róla. A sírnál Ács János, Tapolca polgármestere vett búcsút a város szülöttétől, díszpolgárától, a halhatatlan művésztől.

Tisztelt Gyászolók!

Mai művészeti életünk kiemelkedő jelentőségű és egyik legismertebb alkotója koporsója mellett állunk.

Marton Lászlónak, Tapolca szülöttének ő, ösztönös tehetsége már gyermekkorában megmutatkozott. Vármegei ösztöndíjjal a budapesti Iparművészeti Iskolába, majd a Képzőművészeti Főiskolára került. Pátzay Pál tanítványa volt.

Művészpályáját számos díj és kitüntetés kísérte. Háromszoros Munkácsy-díjas, Erdemes művész, Kiváló művész, majd 2003-ban munkásságát Kossuth-díjjal ismerték el.

Minden szobra művészi hitvallásról beszél, munkáiban sohasem fáradt el az újat akarás, művei igényesek, becsülete-

sen őszinték, együttérzők. Egyetemes művész volt, szívesen formált történelmi alakokat, híres művészeket, de az egyszerű mindennapi élet figuráit is.

Kereste és falta a munkát, művészetének igazi napszámosa volt. Hihetetlen energiával volt feltöltődve egészen haláláig. Marton László nem csupán közvetlen szülőföldjére, de egész nemzetére is dicsőséget, büszkeséget hozott. Személyes barátság fűzte Károly angol trónörököséhez, a spanyol királyi családhoz, de meghajolt művészeté előtt a japán császári család is.

láthat és kevésbé érthet. És csak mondta, mondta, mutatta és mutatta... A végén már csak azt lehetett észrevenni, hogy ebben a hatalmas műteremben szellemiség, melegség és élet van. Ezzel Marton László töltötte meg. Odaálltunk az egyik készülő köztéri szobor elé, és azt mondta: - Jánoskám, ha egy szobrot csináló ember ennek a kőnek formát és szép kezet, igazi fejet tud adni, az alkotott. Ha ez nem megy, akkor abba kell hagynia, mert az elkészült mű csak egy cukorsüveg lesz, azt pedig mindenki képes megmegrájni is.

Ács János búcsúbeszéde a sírnál

Tisztelt Gyászolók!

Engedjék meg, hogy néhány, vele kapcsolatos személyes élményemet Önökkel megosszam. Amikor először járhattam a Tigris utcai műtermében, elcsodálkoztam: hatalmas tér, tele sok minden furcsasággal. Akkor felvette hosszú fehér köpenyét, és teljesen átszellemülten kezdte mutatni azt, amit a köznapi ember ebből a szép és varázslatos világból nem

Marton László kritikus művész, de a legkritikusabb Önmagával szemben volt, ezzel példát tudott mutatni tanítványainak és a többi művésznek.

Szüülővárosában, Tapolcán a Városházán október eleje óta a nemzeti zászló mellett ott a fekete zászló is. A város gyászolja szülöttjét, a „csodagyereket”, díszpolgárát, Marton László Kossuth-díjas szobrászművészt.

A földi pálya véget ért. Boldog lehet az az ember, akit az Isten olyan tehetséggel áldott meg, mint Laci bátyámat. Munkáját mindvégig hűségesen segítették: társa, Mariann és gyermekei. Tudom, hogy rájuk mindig nagyon büszke volt, és tisztá szívvel szerette őket.

Biztosan a sors kiváltsága, hogy az első ismert szobra, a Pásztorfiú Tapolcán, a szülői háza előtt áll, és talán az utolsó alkotása - Wass Albert mellszobra - még ebben az évben szintén a szülővárosába kerül.

Drága Laci bátyám!

Ezért is hadd búcsúzzam Tőled a város, a magam és a családom nevében Wass Albert szavaival:

„Minden embernek kell legyen egy feladata ebben az életben - kötelességen belül, vagy azon felül is talán -, mert különben nem lenne értelme annak, hogy él. Az emberi világ több kell legyen, mint egy bonyolult szerkezetű gép, melyben minden ember egy fogaskerek szerepét tölti be. Minden embernek kell legyen egy feladata, egy titkos küldetése, mely Istentől való.”

Drága Laci bátyám!

Református, és vallását gyakorló keresztény emberként a koporsód mellől egyik zsoldárunk szép szavaival köszönök el Tőled:

Jövök semmit sem hozva, / Keresztedbe fogódzva, / Meztelen, hogy felruházz, / Árván bízva, hogy megszánsz. / Ha bevégezem életem, és lezárul már szemem. / Ismeretlen bár az út. / Hozzad lelkem mennybe jut. / Aki értem megnyíltál, Rejts el ő, Örök kőszál.

Drága Laci bátyám!

Rejtsen el az örök kőszál!

Nyugodj békében!

Isten Veled!